

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ

**на монографічне дослідження «Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи», підготовлене доцентом кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидатом юридичних наук, доцентом
Єфімовим Миколою Миколайовичем**

Чітка побудова методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень є необхідною для надання найбільш ефективних рекомендацій для працівників правоохоронних органів. Необхідно наголосити на тому, що важливою складовою нормального розвитку соціуму завжди було та буде створення і дотримання моральних цінностей, властивих для певної спільноти. Водночас у будь-якому суспільстві мають місце випадки порушення прав і свобод громадян. Досить характерними проявами порушення моральних засад розвитку та діяльності суспільства є ряд кримінальних правопорушень, які виокремлені в Розділі XII Кримінального кодексу України «Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності».

Узагальнення та аналіз практики боротьби з кримінальними правопорушеннями проти моральності, показують, що правоохоронні органи стикаються із труднощами при його розслідуванні, що обумовлено, у тому числі, й недосконалістю криміналістичного забезпечення розслідування. Незадовільний стан боротьби з даними кримінально каранними діяннями певною мірою зумовлюється відсутністю комплексної і сучасної методики їх розслідування, що обумовлює актуальність та своєчасність здійсненого дослідження.

Автор акцентує увагу на тому, що кількість зазначених кримінальних правопорушень щороку не зменшується. Відповідно до даних соціологічних опитувань, поступово зростає кількість порнографічної інформації в мережах Internet, діє велика кількість будинків розпусти, не припиняються випадки надання інтимних послуг за грошову винагороду. Крім того, зміни у кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві, нормативно-правовому забезпеченні діяльності правоохоронних органів також викликали необхідність підготувати відповідне видання. Враховуючи, що наукове дослідження М.М. Єфімова покликане усунути існуючі в цьому напрямку прогалини, актуальність теми монографічного дослідження не викликає сумнівів.

У монографії «Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи» висвітлено загальні наукові категорії через призму розслідування досліджуваної категорії діянь, а також надано рекомендації щодо криміналістичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Структура монографічного дослідження зумовлюється темою та поставленими автором завданнями.

Окремі питання криміналістичного забезпечення розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень були окреслені у роботах Р.А. Арсланбекової, В.Ю. Мосяженко, Є.В. Пряхіна, О.М. Федік, В.В. Федусик, С.А. Циркуна, К.В. Шибанової та ін. Серед останніх праць з цієї проблематики можна визначити такі: Т.А. Шевчук «Сутенерство та втягнення особи в заняття проституцією: кримінологічна характеристика та запобігання» (Харків, 2011); В.С. Соловйов «Предупреждение вовлечения несовершеннолетних в занятие проституцией» (Воронеж, 2013), М. В. Куратченко «Розслідування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією» (Дніпро, 2017). Проте, детальний аналіз змісту цих праць показав, що окремі результати раніше проведених досліджень залишилися поза увагою вчених, що свідчить про відсутність сучасного дослідження методики розслідування кримінальних правопорушень проти моральності.

Стосовно новизни певних положень монографічного дослідження, необхідно акцентувати увагу на тому, що М.М. Єфімов надав загальну характеристику кримінальних правопорушень проти моральності. Зокрема, дослідив криміналістичну характеристику

правопорушення та її зв'язок з кримінально-правовою і кримінологічною характеристиками. В ході викладення інформації автором послідовно й аргументовано розкривається визначена наукова категорія та її складові елементи: способи вчинення кримінально-караних діянь, обстановка їх вчинення, «слідова картина», особа потерпілого та особа злочинця. Наголошується на можливості використання означених відомостей в окремій методиці розслідування. Крім того, розкривається сутність і система криміналістичного забезпечення розслідування.

У наступному розділі розглядаються основні позиції організації розслідування: типові слідчі ситуації; планування; обставини, що підлягають встановленню тощо. Автор дослідив окремі аспекти тактико-криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. Зокрема, були з'ясовані особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій для вилучення інформації з матеріальних (огляд, обшук), особистісних (допит, одночасний допит раніше допитаних осіб) та змішаних джерел.

Крім того, М.М. Єфімов визначив сутність техніко-криміналістичного забезпечення розслідування досліджуваної категорії правопорушень. Так, була надана характеристика формам та визначено особливості використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень проти моральності. Значна увага приділена призначенню різних категорій експертиз.

Дослідження змісту наукової праці, що рецензується, вказує на те, що монографія має значну теоретичну цінність, враховує сучасні досягнення в області криміналістики, кримінального процесу, кримінології, кримінального права, судової експертизи і оперативно-розшукової діяльності. Дослідник глибоко проаналізував суттю даних проблем і, в результаті, провів якісне наукове дослідження.

Незважаючи на складність наукової проблеми, автору загалом вдалося успішно її вирішити. Одержані в результаті проведеного наукового дослідження висновки та пропозиції стосовно розслідування кримінальних правопорушень проти моральності є обґрунтованими й достовірними. Для аргументації власних наукових позицій автором використано зарубіжні та вітчизняні джерела щодо вказаної тематики.

Слід наголосити на тому, що М.М. Єфімов визначив актуальні проблеми розслідування даних діянь та вказав способи їх вирішення. Зокрема, автор дослідив міжнародну практику розслідування кримінальних правопорушень проти моральності та визначив напрямки її імплементації в діяльність правоохоронних органів України. Також було визначено особливості протидії розслідуванню досліджуваної категорії кримінально-караних діянь та способи виявлення таких проявів. Крім того, було акцентовано увагу на особливостях розслідування легалізації доходів, одержаних шляхом вчинення досліджуваних діянь.

Вміло поєднавши наукову і практичну діяльність, М.М. Єфімов ґрунтовно проаналізував теоретичний, практичний і законодавчий матеріал, сформулював на цій основі виважені й слушні висновки, які є вагомим внеском у теорію української криміналістичної та кримінально-процесуальної науки. В цілому, достовірність й обґрунтованість наукових положень та висновків, сформульованих у монографії, забезпечується вдалою і продуманою структурою наукової розробки, логікою викладення матеріалу, потужним масивом емпіричної та джерельної бази.

Автор грамотно і гармонійно використовує за текстом дані офіційної статистики, результати своїх ранніх наукових робіт, а також напрацювання інших учених. Загалом, монографія представляє значний науковий та практичний інтерес, буде корисна для фахівців криміналістики, кримінального процесу, оперативно-розшукової діяльності, науковців інших юридичних спеціальностей, науково-педагогічного складу закладів вищої освіти, курсантів, слухачів, а також практичних працівників правоохоронних органів.

Висновок: рецензоване монографічне дослідження, що підготовлене доцентом кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидатом юридичних наук, доцентом Єфімовим Миколою Миколайовичем, є комплексною і ґрунтовною науковою роботою, що збагачує теорію криміналістики стосовно розслідування кримінальних правопорушень проти моральності та має важливе значення для підвищення якості й ефективності доказової діяльності у кримінальних провадженнях зазначеної категорії.

*Професор кафедри криміналістики,
судової експертології та домедичної підготовки
Харківського національного університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент*

Валерія МАЛЯРОВА